

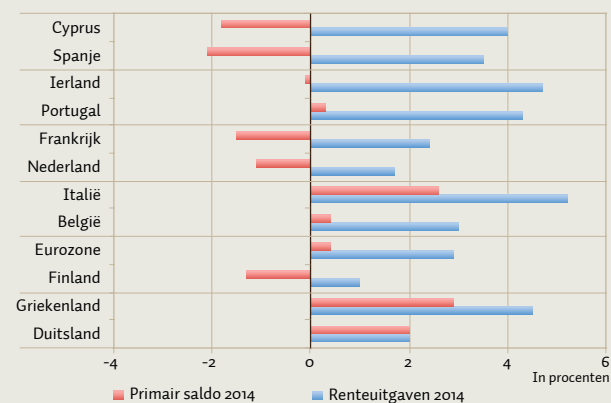
Rentelasten in verhouding tot primair saldo

INTERNATIONAAL

De rentelasten in de eurozone lopen sterk uiteen per lidstaat. De figuur geeft hierin inzicht voor een aantal relevante lidstaten. Als gevolg van hoge rentelasten moeten sommige landen een veel hoger primair saldo – ofwel nominaal saldo geschoond voor rente-uitgaven – bereiken om het nominale tekort terug te brengen dan andere landen. De huidige en voormalige programmalanden Griekenland, Ierland, Portugal en Cyprus betalen in 2014 allemaal ten minste 4 procent van het bbp aan rente. Deze landen (behalve Griekenland) lijkt het ook veel moeite te kosten om het tekort onder de 3 procent bbp te brengen. Uitzondering is dus Griekenland, dat zich ondanks de hoge rentelasten onderscheidt van de andere programmalanden met een tekort onder de 3 procent bbp in 2014. Griekenland is hierin geslaagd dankzij een primair overschot van 2,8 procent bbp in 2014, het hoogste van de eurozone. Landen als Spanje en Ierland zullen ook naar een primair overschot toe moeten om het nominale tekort onder de grens van 3 procent bbp te krijgen, aangezien de rentelasten van deze landen nog boven die norm liggen. Verder geeft de figuur aan dat de bezuinigingsmaatregelen in een aantal programmalanden een grote stap zijn in het op orde brengen van de begroting. Naast Griekenland zitten ook Ierland en Portugal in de buurt van een primair overschot. Er zal echter nog meer moeten gebeuren om ook het nominale tekort verder terug te dringen. De hoogste rentelasten doen zich niet voor in een programmaland, maar in Italië (met 5,2 procent bbp). Italië heeft ook een groot primair overschot (2,6 procent bbp) nodig om de overheidsuitgaven in de hand te kunnen houden. Dit is echter niet onmogelijk: Italië heeft een nominaal

tekort van 2,8 procent bbp en is in 2013 ontslagen uit de buitensporigtekortprocedure, eerder dan bijvoorbeeld Nederland en Oostenrijk. Verder heeft Nederland met 1,7 procent bbp zeer lage rentelasten, zelfs lager dan Duitsland. Nederland kan zich daarom, net als bijvoorbeeld Finland, een primair tekort veroorloven en tegelijkertijd het nominale tekort beperkt houden. Nederland profiteert hiermee van het feit dat de schuldpbouw in het verleden relatief gematigd is geweest. ■ **JIP ITALIA-
NER** (MINISTERIE VAN FINANCIËN)

Vergelijking renteuitgaven en primair saldo

Bron: Spring Forecast 2014, Europese Commissie

Concentratie op de spaarmarkt naar pre-crisisniveau

MONETAIR

Nederlandse huishoudens hebben momenteel ongeveer 330 miljard euro aan spaargeld bij Nederlandse banken. De bankensector is in ons land relatief sterk geconcentreerd en het overgrote deel van de spaarmiddelen is verdeeld over een klein aantal banken. De laatste jaren zijn flinke schommelingen zichtbaar geweest in de concentratie (figuur). Tijdens de onrust op de financiële markten is de concurrentie om particulier spaargeld tussen de banken opgelopen. Vooral banken zonder aantrekkelijke alternatieve financieringsbronnen hebben met hogere rentes meer spaargeld kunnen aantrekken. Tijdens de financiële crisis bedroeg het verschil in spaarrente tussen de drie grootbanken en de overige banken een korte periode bijna een half procentpunt. Momenteel is het verschil weer wat afgenomen en bedraagt dit een kwart procentpunt. De sterkere concurrentie om spaargeld zorgt doorgaans voor een afnemende concentratie. De relatief grote schommelingen in de concentratie van de spaarmarkt worden grotendeels veroorzaakt door faillissementen, overnames en opsplitsingen. Faillissementen hebben meestal invloed op het vertrouwen van de spaarders, waardoor huishoudens hun spaargeld anders verdelen over de nog aanwezige marktpartijen (*flight to quality*). Een voorbeeld hiervan vormt de toename van de concentratie na het faillissement van Icesave en de onrust rondom Fortis Bank en ABN Amro in de tweede helft van 2008. Een jaar daarna ging DSB failliet, waardoor een kleine stijging zichtbaar was in de concentratie. Overnames en opsplitsingen zorgen vaak voor een samenvoeging van bestaande portefeuilles van spaargeld of vice versa, waardoor de concen-

tratie toeneemt of juist afneemt. Een toename in concentratie gebeurde in 2010 naar aanleiding van de samenvoeging van Fortis Bank en ABN Amro en in 2012 bij de overname van de Friesland Bank door de Rabobank. De herstructurering van ING (op last van de Europese Commissie) door het verplaatsen van een deel van het spaargeld naar Nationale Nederlanden heeft sinds medio vorig jaar gezorgd voor de recente afname in de concentratie. Momenteel is het niveau van concentratie ongeveer hetzelfde als in augustus 2008, vlak voor de verdieping van financiële crisis door de onrust bij Lehman Brothers. ■ **WIM GOES** (DNB)

Concentratie Nederlandse bancaire spaarmarkt voor huishoudens

Som gekwadrateerde marktaandeelen, fluctueert tussen 0 en 10.000, hoe hoger de waarde hoe hoger de concentratie

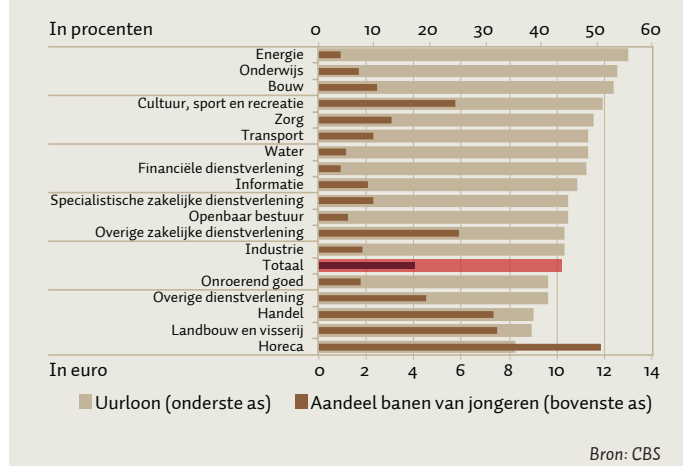
Bron: DNB

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.

De verdiensten van jongeren

In 2012 waren er 7,9 miljoen banen van werknemers in Nederland. Hiervan zijn een op de zes ingevuld door jongeren tussen 15 en 25 jaar. Het hoogste aandeel jongeren wordt gevonden in de bedrijfstakken Horeca, Landbouw en visserij, Handel en Overige dienstverlening. In de bedrijfstakken Energie, Onderwijs en Bouw werken relatief weinig jongeren.

Het gemiddelde bruto-uurloon en het aandeel banen van jongeren tussen 15 en 25 jaar, 2012

Jongeren in de leeftijd van 15 tot 25 jaar verdienen gemiddeld 10 euro per uur. Dit is minder dan de helft van het Nederlandse gemiddelde van 21 euro. Er is een samenhang tussen de hoogte van het gemiddelde uurloon van jongeren en het aandeel jongeren dat werkzaam is in een bepaalde bedrijfstak. In sectoren waarin relatief veel jongeren werkzaam zijn, ligt het gemiddelde uurloon lager. Jongeren hebben vaker een tijdelijke baan dan ouderen of hebben een kleine baan naast het volgen van onderwijs. Daarnaast verdienen jongeren vaker het minimumloon, omdat zij weinig tot geen werkervaring hebben.

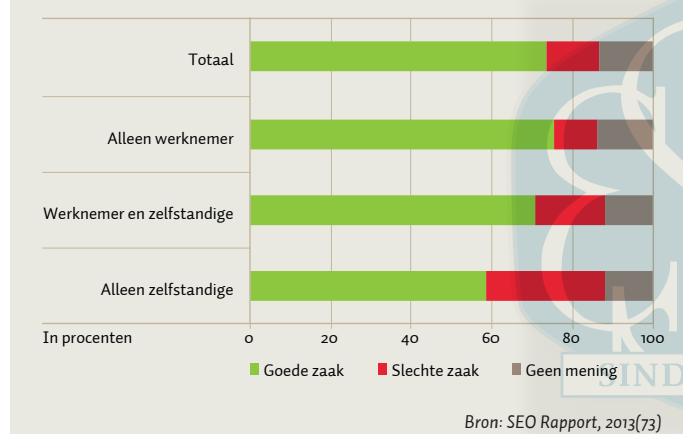
Tijdelijke banen en kleine banen komen vaak voor in de sectoren Landbouw, Handel en Horeca. Dit zijn traditioneel ook de sectoren waar veel tijdelijk werk en seizoenswerk voorkomt, wat zich vertaalt in een gemiddeld lager uurloon voor jongeren in deze bedrijfstakken, namelijk 8 à 9 euro. De gunstigste positie hebben jongeren in de bedrijfstak Energie met een gemiddeld uurloon van 13 euro. Dit zijn vooral jongeren in de leeftijd van 20 tot 25 jaar. In de bedrijfstakken Onderwijs en Bouw ligt het gemiddelde uurloon van jongeren net boven de 12 euro. Er zijn echter relatief weinig jongeren werkzaam in deze sectoren. Opvallend is dat in de bedrijfstak Cultuur, sport en recreatie veel jongeren werkzaam zijn, die gemiddeld een hoog uurloon verdienen. Dit komt door een kleine groep jongeren die relatief veel verdienen, zoals topsporters en artiesten.

■ GERDA GRINGHUIS EN KATJA CHKALOVA (CBS)

Wat men van verplicht pensioensparen vindt

Van een groep ondervraagde werkenden (1041 respondenten) is 73 procent voorstander van verplicht pensioensparen, terwijl 13 procent geen mening heeft (figuur). Werknemers zijn vaker voorstander van verplicht pensioensparen dan zelfstandigen. Zo vindt 76 procent van de respondenten die alleen werknemer zijn (881) dat verplicht pensioensparen een goede zaak is. Van de respondenten die alleen zelfstandige zijn (125), is 58 procent voor verplicht pensioensparen.

De wens tot verplicht pensioensparen onder werknemers en zelfstandigen

Het meest genoemde voordeel van verplicht pensioensparen is dat men anders in de verleiding komt te weinig opzij te leggen voor de oude dag. Hiermee is 38 procent van de respondenten het eens. Verder vindt 36 procent verplicht pensioensparen een goede zaak als iedereen pensioen opbouwt. Je niet bezig hoeven te houden met de vraag hoeveel je opzij moet leggen, wordt door 32 procent genoemd, en 31 procent is voor verplicht pensioensparen omdat men dan beschermd is tegen financiële risico's.

Het meest genoemde nadeel is dat de premie niet in overeenstemming zou zijn met de pensioenuitkering. Dit nadeel wordt door 27 procent genoemd. Daarnaast noemt 19 procent van de respondenten als nadeel dat ze zelf willen bepalen of en hoeveel ze sparen; 12 procent denkt een beter rendement te kunnen halen op spaargeld of beleggingen wanneer ze dit zelf doen.

Een groot deel van de respondenten (30 procent van de werknemers en 43 van de zelfstandigen) heeft geen voorkeur voor een pensioenfonds wanneer de keuze hiervoor vrijgelaten wordt bij verplicht pensioensparen. Werknemers die wel een voorkeur hebben kiezen voor een pensioenfonds met werknemers van het eigen bedrijf (20 procent) of de eigen bedrijfstak (21 procent). Bij zelfstandigen gaat de voorkeur uit naar een pensioenfonds met alle zelfstandigen in hetzelfde beroep (27 procent). Bij zowel werknemers als zelfstandigen is de belangrijkste reden voor deze voorkeur dat de kans dan hoger is dat de pensioenuitkering in overeenstemming is met de betaalde premie. ■ LUCY KOK (SEO ECONOMISCH ONDERZOEK)

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.